

TOEKOMSTBESTENDIG BEROEPSONDERWIJS IN KRIMPREGIO'S

ANALYSES VAN REGIONALE CONTEXT - ZEELAND

NOTITIE

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

ALBERT RUTTEN & TOBIAS VERVLIT

IN OPDRACHT VAN

COMMISSIE MACRODOELMATIGHEID MBO (CMMBO)

AMSTERDAM, 13 JANUARI 2025

SEO-notitie nr. 2025-03.3

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2024 SEO Amsterdam.

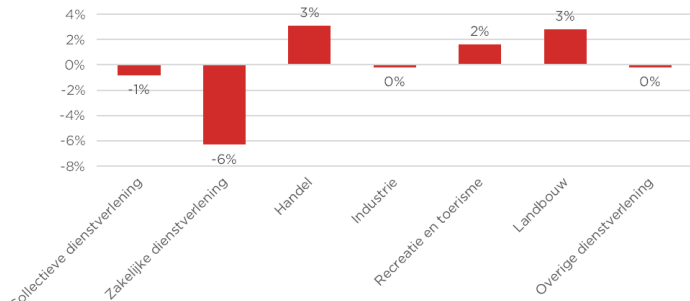
Alle rechten voorbehouden. Het is goorloofd gegevens uit deze notitie te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit deze notitie mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

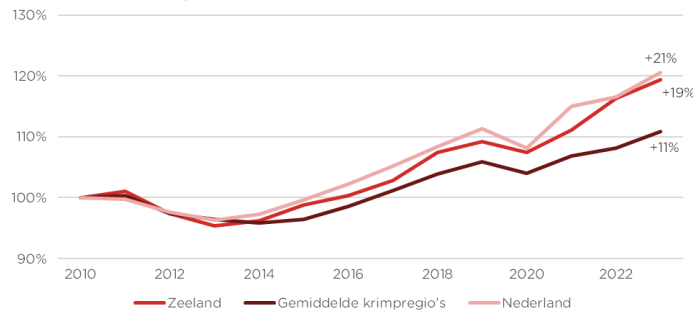
+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl

Samenvatting regionale context Zeeland

ECONOMISCH LANDSCHAP

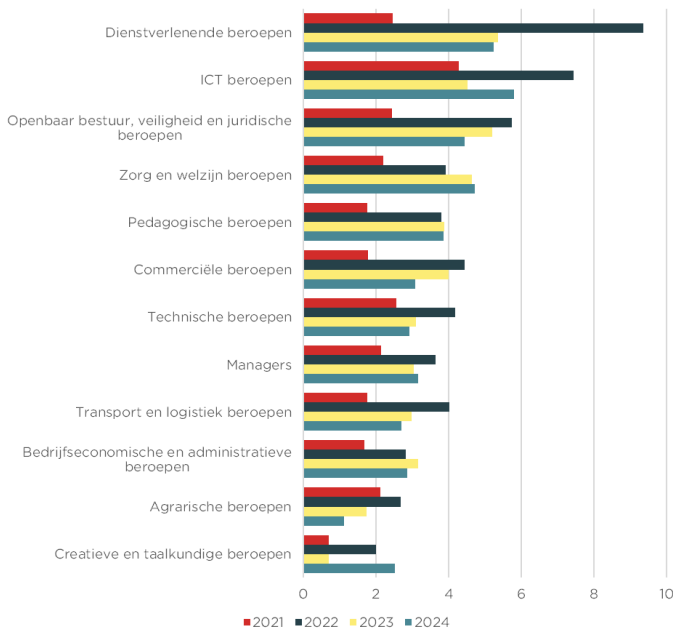
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De krimpregio Zeeland wordt gekenmerkt door een relatief grote sector handel en landbouw in vergelijking met het gemiddelde in Nederland.
- Daarnaast zijn sectoren als horeca, industrie, bouw, detailhandel en zorg & welzijn kenmerkend voor Zeeland. Sectoren als ICT, financiële en zakelijke dienstverlening, uitzendbureaus, groothandel, onderwijs en openbaar bestuur zijn er minder sterk aanwezig.
- De economische groei in Zeeland ligt hoger dan het gemiddelde van alle krimpregio's. De relatief grote handelssector speelt hierin waarschijnlijk een belangrijke rol: (krim)regio's met een grote handelssector ervaren meer economische groei als het economisch goed gaat. Toch drukt de arbeidsmarktkrapte de economische ontwikkeling: Zeeland is één van de arbeidsmarktregio's met de minste verwachte banengroei.
- Op het gebied van publiek-private samenwerking speelt het Project New Waves een belangrijke rol. Dit project streeft erna om bestaande publiek-private samenwerkingen op het gebied van water, energie en voedsel verder te versterken.

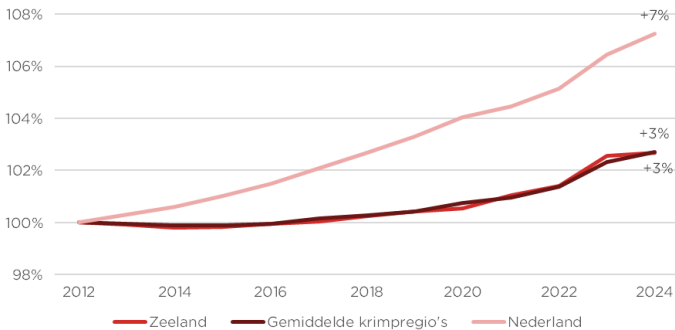
ARBEIDSMARKT EN TEKORTEN

Bron: UWV (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De aanhoudende arbeidsmarktkrapte in Zeeland kent een aantal structurele oorzaken: vergrijzing, ontgroening en mismatch.
- De arbeidsmarktkrapte in Zeeland is het sterkst voelbaar bij ICT beroepen, dienstverlenende beroepen, en banen in de collectieve sector (zoals overheid, onderwijs en gezondheidszorg).
- Twee mbo-instellingen verzorgen het opleidingsaanbod in Zeeland. De studentenaantallen zijn met name hoog op het gebied van zorg en welzijn. Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt.
- Het onderwijs en de arbeidsmarkt sluiten echter niet altijd goed op elkaar aan. Zo kiezen studenten soms voor opleidingsrichtingen waar minder vraag naar is, zoals opleiding in voedsel, natuur en leefomgeving of de sector economie. Daarnaast verandert de vraag van werkgevers door technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.
- Bepaalde mbo-instellingen kennen lage studentenaantallen voor sommige opleidingsrichtingen. Zo hebben de opleidingsrichtingen horeca en bakkerij en voedsel, natuur en leefomgeving (beide bij Hoornbeek College) te maken met lage studentenaantallen. Daarnaast zijn er enkele (specialistische) opleidingen die te maken hebben met zeer lage studentenaantallen.

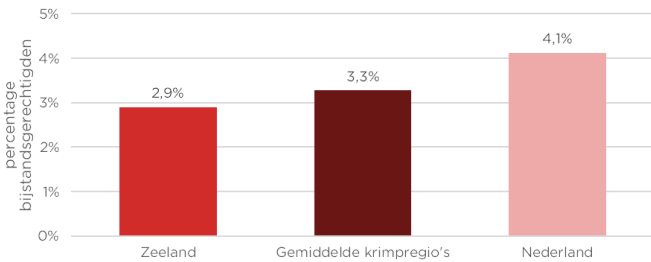
DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELING

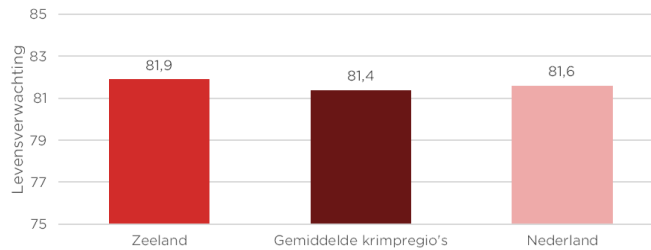
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De bevolkingsgroei in Zeeland is vergelijkbaar met de gemiddelde bevolkingsgroei in alle krimpregio's. Deze ligt lager dan het Nederlandse gemiddelde. Migratiestromen - zowel vanuit andere regio's als het buitenland - zijn de belangrijkste reden dat de bevolking vanaf 2019 licht groeit. De natuurlijke bevolkingsgroei is negatief.
- Net als in de meeste andere krimpregio's is in Zeeland sprake van een toenemende grijze druk. Ook ligt het aantal mensen in de leeftijdscategorie 25-39 jaar lager dan het Nederlandse gemiddelde. Daarmee wijkt Zeeland op deze gebieden niet af van het algemene beeld van de krimpregio's.
- De afgelopen jaren nam het aantal bol-studenten af en het aantal bbl-studenten toe. Naar verwachting daalt het aantal mbo-studenten in Zeeland de komende jaren als gevolg van ontgroening.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers. Gezien de ontgroening, is het de vraag of deze sectoren aan de vervangingsvraag kunnen voldoen.

SOCIAALECONOMISCHE KENMERKEN & LEEFBAARHEID

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

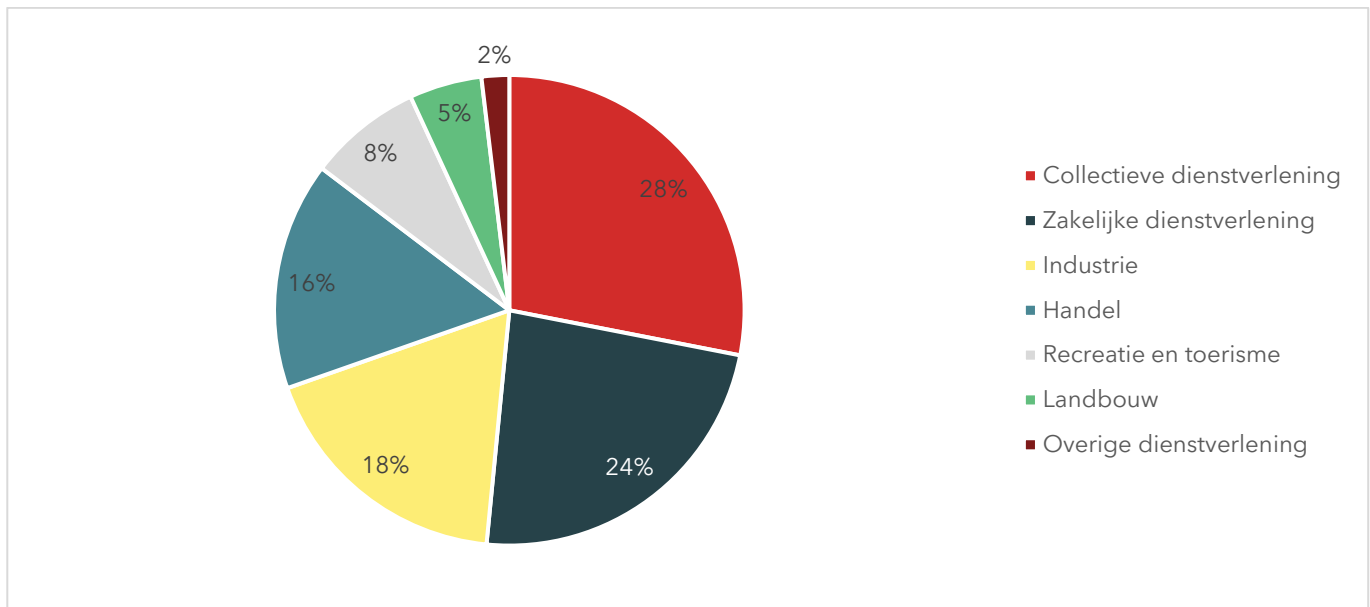
- Zeeland heeft een hoger gemiddeld inkomen dan het gemiddelde in andere krimpregio's. Een belangrijke oorzaak hiervan is het relatief lage aantal mensen in de sociale zekerheid (bijstand, WW en arbeidsongeschiktheid).
- Wel heeft Zeeland een lager gemiddeld inkomen dan Nederland. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door het relatief beperkte aantal hoogopgeleiden in de provincie. Het geringe aantal mensen in de hoogste inkomensdecielen hangt mogelijk samen met het geringe aantal hoger opgeleiden in Zeeland. Dit ligt negen procentpunt onder het Nederlandse gemiddelde.
- Op het gebied van brede welvaart kent Zeeland een groter aantal koopwoningen dan gemiddeld in andere krimpregio's en in Nederland. Ook is de levensverwachting hoger.

Economisch landschap

Sectorale verdeling

- Op het gebied van banen zijn de grootste sectoren in Zeeland de collectieve sector (28 procent), de zakelijke dienstverlening (24 procent) en de industrie (18 procent), zie Figuur 1. De kleinste sectoren zijn recreatie en toerisme (8 procent), de landbouw (5 procent) en de overige dienstverlening (2 procent).

Figuur 1 De drie grootste sectoren in Zeeland zijn de collectieve dienstverlening, de zakelijke dienstverlening en de industrie

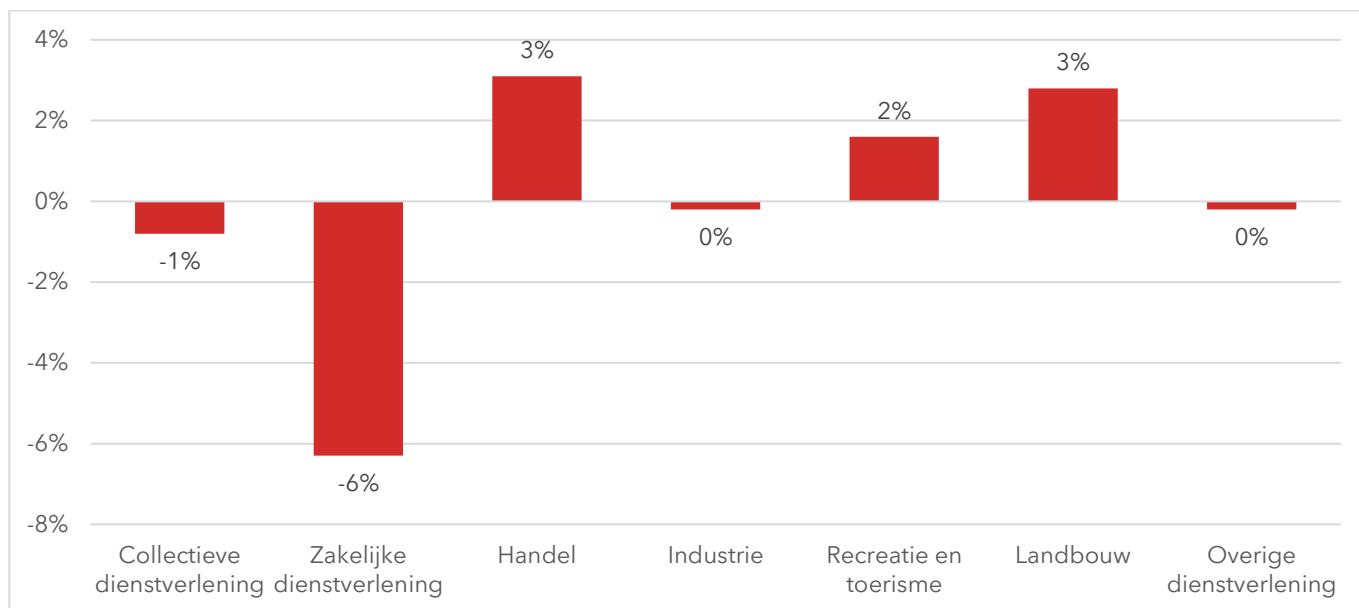
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Dit cirkeldiagram toont het percentage banen naar sector voor de arbeidsmarktregio Zeeland. De grootste sector is de collectieve dienstverlening. Deze sector bestaat uit het openbaar bestuur, het onderwijs en de gezondheidszorg.

Regionale specialisatie

- Figuur 2 laat zien dat - vergeleken met het landelijke beeld - het aantal banen in de zakelijke dienstverlening laag ligt in Zeeland (6 procentpunt lager). Het aantal banen in de sector landbouw en handel ligt relatief hoog (beide 3 procentpunt). Dit geldt ook voor recreatie en toerisme (2 procentpunt). De omvang van de andere sectoren is ongeveer vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde (maximaal 1 procentpunt verschil).
- Hoewel deze sectoren wel de regionale specialisatie van Zeeland laten zien, zijn de zakelijke dienstverlening en collectieve dienstverlening absoluut gezien belangrijke sectoren (zie Figuur 1).

Figuur 2 Het aantal banen in de zakelijke dienstverlening ligt in Zeeland fors lager dan het landelijke gemiddelde

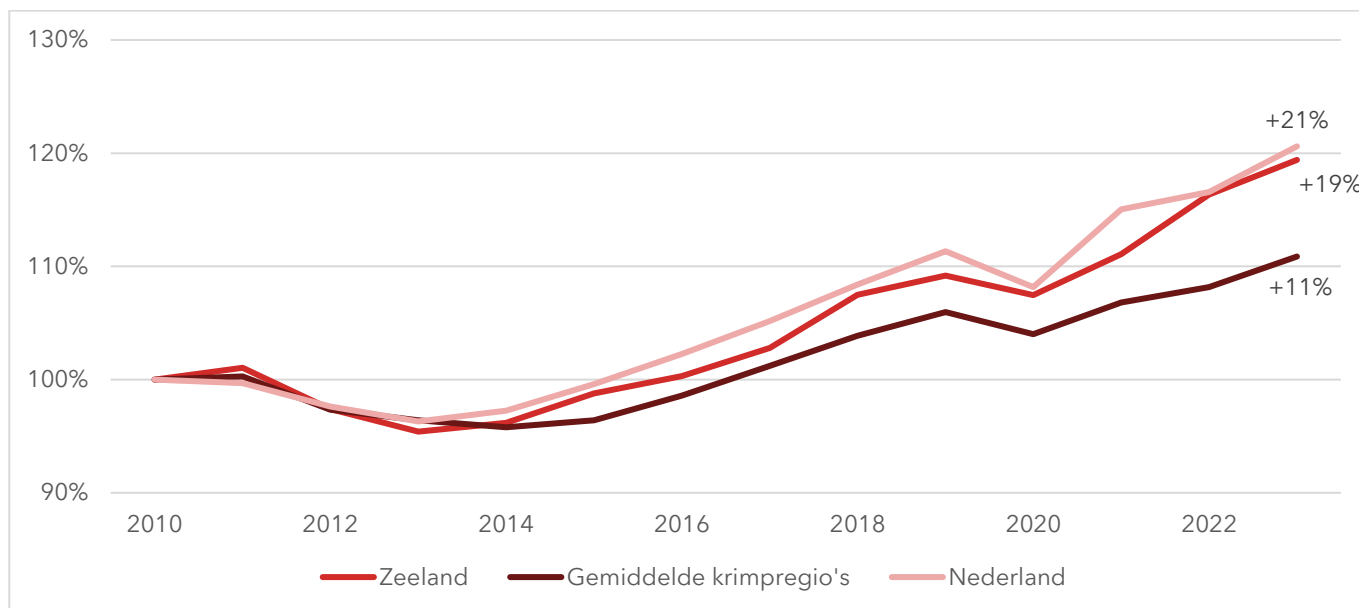

Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Regionale groei

- De reële economische groei in Zeeland is ongeveer acht procentpunt hoger dan de gemiddelde groei in alle krimpregio's (Figuur 3). Vergeleken met de landelijke groei blijft de economische groei in Zeeland iets achter (2 procentpunt lager).
- De arbeidsmarktkrapte is hier een belangrijke oorzaak voor: Zeeland is vanwege de krapte één van de arbeidsmarktregio's met de minste verwachte banengroei.¹

Figuur 3 De economische groei in Zeeland ligt hoger dan de gemiddelde groei in de krimpregio's

¹ Zie [Regio in beeld Zeeland](#)

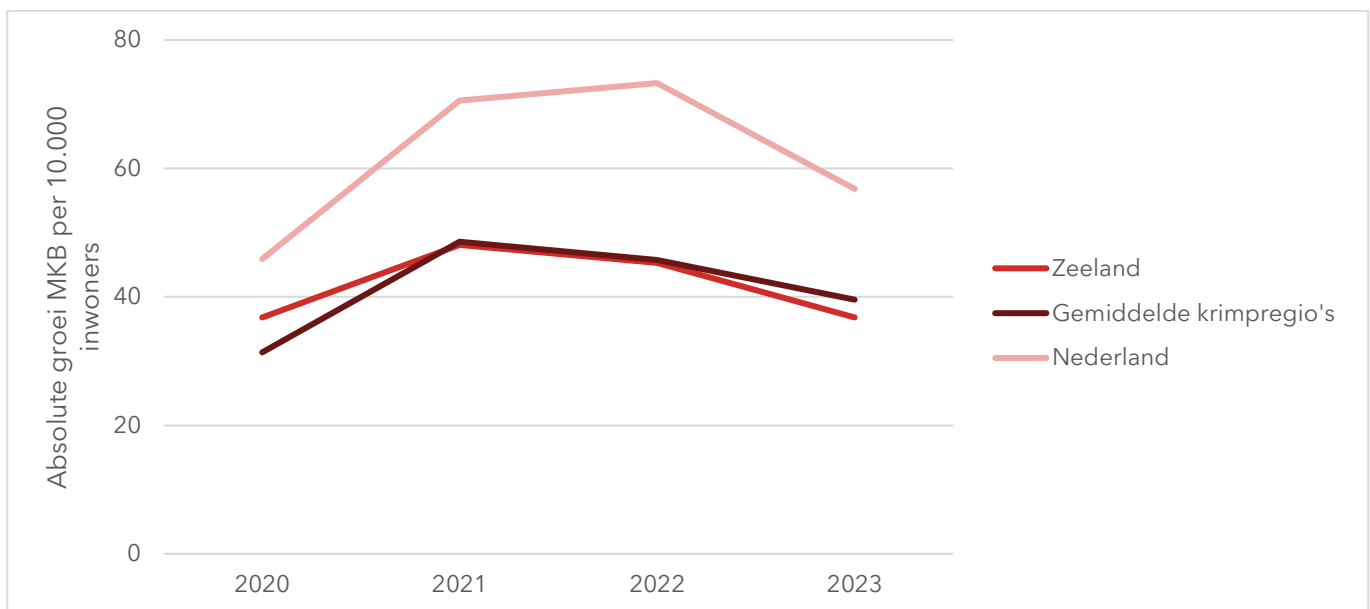
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek laat de economische groei zien voor de arbeidsmarktregio Zeeland, Nederland en het gemiddelde van alle 11 krimpregio's. Bij deze economische groei is gecorrigeerd voor het prijsniveau (het gaat dus om de reële economische groei). Het jaar 2010 is het basisjaar voor alle drie de groepen en gelijk aan honderd. Indien er sprake is van economische groei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Aandeel MKB

- De groei van het MKB ligt lager in Zeeland dan het landelijke gemiddelde (zie Figuur 4). De groei is wel vergelijkbaar met de gemiddelden in alle krimpregio's.

Figuur 4 De groei van het MKB ligt lager in Zeeland dan gemiddeld in Nederland

Bron: Handelsregister Kamer van Koophandel (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Aanwezigheid publiek-private samenwerking

We bespreken een drietal initiatieven die gericht zijn op het versterken van de regionale economie:

- Regionaal PPS-Platform Zeeland: in het regionaal PPS-platform Zeeland werken UWV, gemeenten en uitzendorganisaties samen om de arbeidsmarkt te versterken. De focus ligt hierbij op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;²
- Project New Waves: dit project streeft ernaar om bestaande publiek-private samenwerkingen op het gebied van water, energie en voedsel verder te versterken;³
- Regionaal Innovatiefonds en Cultuurvernieuwing: dit fonds is opgericht om cultuurvernieuwing en creatieve sectoren te stimuleren. Hierbij is ook aandacht voor grensoverschrijdende samenwerking en de specifieke voorkeuren vanuit de regio.⁴

² Zie [Kijkje achter de schermen: zo kwam regionaal PPS-platform Zeeland tot stand | Samen voor de klant](#)

³ Zie [8,7 miljoen euro naar Zeeland voor innovatiesamenwerking! | Energy Port Zeeland](#)

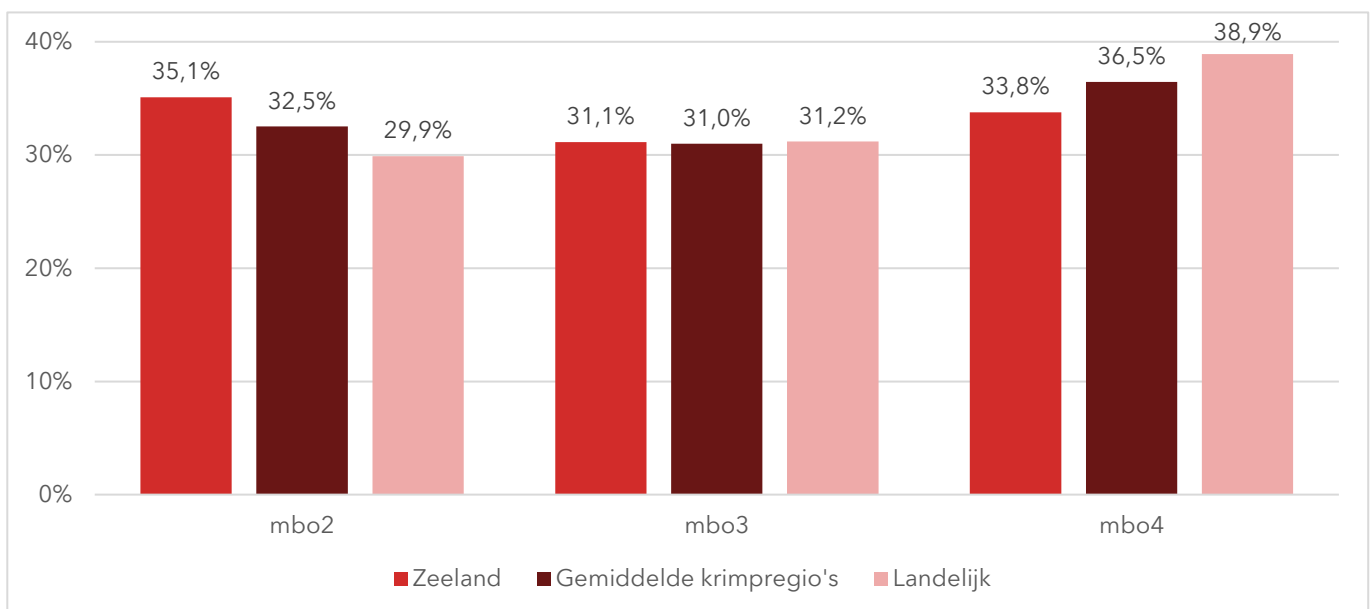
⁴ Zie [Microsoft Word - Advies CBZ regiodeal NSPD - regionaal innovatiefonds.docx](#)

Arbeidsmarkt en tekorten

Sectoren met grootste tekorten

- Kijkend naar de arbeidsmarkprognoses voor 2023, zijn er in Zeeland in vergijking met het landelijke gemiddelde meer vacatures op mbo-niveau 2 en minder op mbo-niveau 4 (Figuur 5). Dit komt overeen met andere krimpregio's, hoewel het aantal vacatures op mbo-niveau 2 en 4 wel fors lager ligt.
- Kijkend naar beroepsgroepen, scoren de ICT beroepen, de dienstverlenende beroepen en zorg en welzijn beroepen het hoogst op de spanningsindicator van het UWV (Figuur 6). Een hoge score op de spanningsindicator van het UWV impliceert daarmee dat sectoren mogelijk moeite hebben om bestaande vacatures in te vullen in deze beroepsgroepen. Er is dus het meest sprake van krapte in beroepsgroepen met een hoge score op de spanningsindicator. De collectieve sector is tevens één van de grootste werkgevers in de regio en ook een relatief belangrijke, zie Figuur 1.
- De ontwikkelingen in de spanningsindicator verschillen per beroepsgroep. Zo laten ICT beroepen en dienstverlenende beroepen twee pieken zien afgewisseld met een lager niveau van de spanningsindicator. De zorg en welzijn beroepen laten daarentegen een gestage groei over de tijd zien. Mogelijk hangt dit verschil samen met de conjunctuurcyclus. Zo zijn bedrijven haastiger op zoek naar medewerkers dan de overheid na afloop van de coronacrisis (2022). Zorg en welzijn laat daarentegen een meer gestage groei zien. Dit is te verklaren gezien de demografische ontwikkelingen in Zeeland (zie volgende paragraaf).
- De creatieve en taalkundige beroepen en de agrarische beroepen kennen de laagste krapte (Figuur 6).

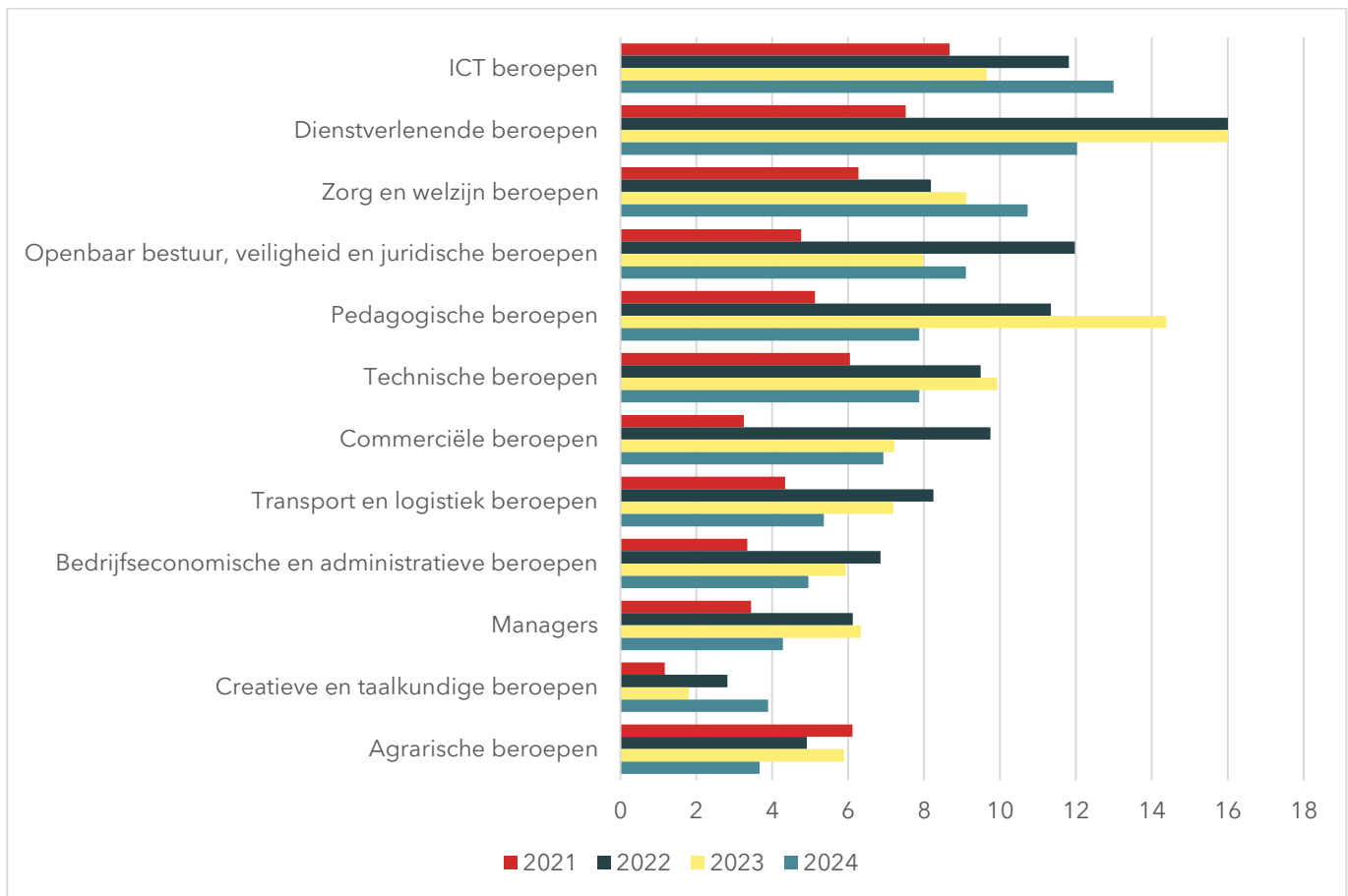
Figuur 5 In Zeeland zijn de prognoses van het aantal vacatures in 2023 hoger op mbo-niveau 2 en lager op mbo-niveau 4 dan het landelijke gemiddelde

Bron: Atlas beroepsonderwijs en arbeidsmarkt (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de prognose van het beschikbare aantal vacatures op mbo-niveau (2-4) voor de arbeidsmarktregio Zeeland, het gemiddelde van de krimpregio's en het landelijke gemiddelde.

Figuur 6 Volgens de UWV spanningsindicator is de krapte het hoogst bij ICT beroepen en dienstverlenende beroepen

Bron: UWV (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de spanningsindicator voor alle beroepen die beschikbaar zijn voor de UWV spanningsindicator. Hierbij geven kleine getallen (dichtbij nul) aan dat er geen krapte is en een hoog cijfer (verder weg van nul) aan dat er sprake is van zeer grote krapte.

Opleidingsaanbod

- In Zeeland zijn er twee mbo-instellingen die allebei meer dan tien opleidingen aanbieden (Figuur 7). Deze opleidingen zijn op meerdere plaatsen in Zeeland gevestigd (Vlissingen, Goes, Middelburg en Terneuzen).
- Er is op een aantal gebieden sprake van overlap in de opleidingsrichtingen. Een viertal opleidingen (Cross-over, media en vormgeving, toerisme en recreatie en uiterlijke verzorging) wordt niet door beide mbo-instellingen aangeboden. De rest van de opleidingen wel.
- Kijkend naar de studentenaantallen is de opleidingsrichting zorg en welzijn groot. Gezien de gestage groei van de arbeidsmarktkrapte voor zorg en welzijn beroepen (Figuur 6), lijken deze mensen een goede uitgangspositie te hebben. Er is ook een aantal middelgrote opleidingen als veiligheid en sport, techniek en procesindustrie en economie en administratie. Gezien de krapte bij technische beroepen en dienstverlenende beroepen (Figuur 6) lijken deze mensen ook een goede uitgangspositie te hebben op de arbeidsmarkt.
- Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt. Het onderwijs en de arbeidsmarkt sluiten echter niet altijd

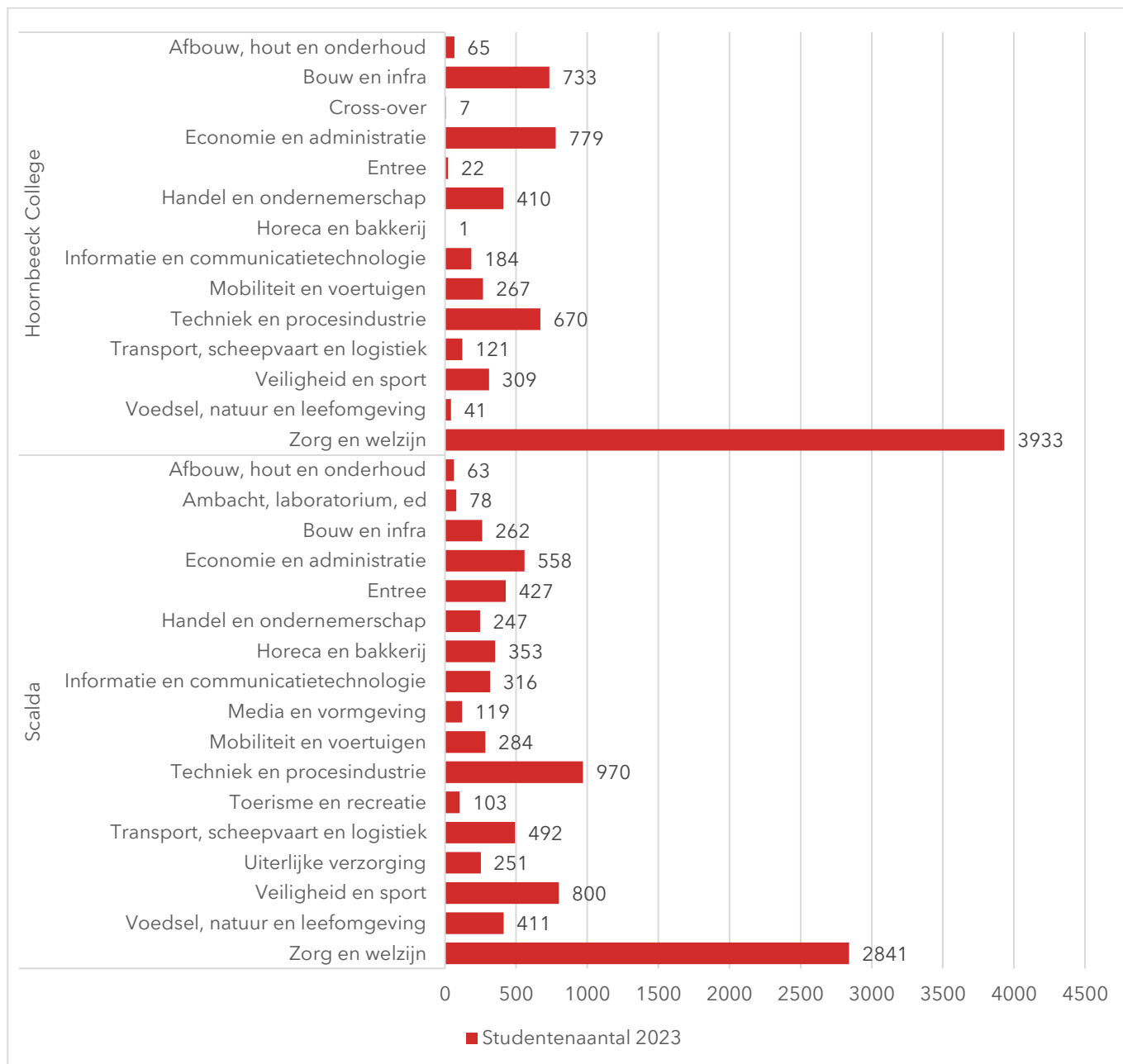
goed op elkaar aan. Zo kiezen studenten soms voor opleidingsrichtingen waar minder vraag naar is, zoals opleiding in voedsel, natuur en leefomgeving of de sector economie.⁵

- Er is een aantal opleidingsrichtingen dat met lage studentenaantallen te maken hebben. Het gaat hier om de opleidingsrichtingen horeca en bakkerij en voedsel, natuur en leefomgeving (beide Hoornbeeck College).
- Tabel 1 laat zien dat er ook specifiek een aantal (specialistische) opleidingen te maken hebben met zeer lage studentenaantallen (minder dan 10) die in principe vallen onder opleidingsrichtingen die wel voldoende studentenaantallen hebben. Het gaat hier om opleidingen zoals tegelzetten (binnen de opleidingsrichting bouw en infra) ICT support (binnen de opleidingsrichting informatie en communicatietechnologie), sociaal werk (binnen de opleidingsrichting zorg en welzijn) en ondernemerschap handel (binnen de opleidingsrichting handel en ondernemerschap). Het is hierbij de vraag of deze opleidingen onder druk staan of dat het gaat om specialistische opleidingen die kunnen bestaan binnen de hoofdopleiding.

---

⁵ Zie [Regio in beeld Zeeland](#)

Figuur 7 Zowel het Hoornbeek College als Scalda leiden veel studenten op voor de sector zorg en welzijn

Bron: DUO (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de mbo-instellingen, de opleidingsrichting en het aantal studenten per opleidingsrichting.

Tabel 1 In 2023 kennen een aantal specialistische opleidingen zeer lage studentenaantallen (minder dan tien studenten)

Hoornbeek College	Scalda
Bediening	Glaszetten
Facilitaire dienstverlening	Goederenvervoer
ICT support	Mediamaken

Keukenmontage	Ondernemerschap handel
Keukenmonteur	Restauratievakmanschap
Management transport en logistiek	Sociaal werk
Technisch tekenen	
Tegelzetten	

Bron: DUO (2022) en Duo (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande tabel toont de opleidingen waarbij minder dan tien studenten staan ingeschreven.

Invloed van digitalisering en automatisering

De invloed van digitalisering en automatisering kan zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor de arbeidsmarktregio Zeeland. Automatisering heeft de potentie om op termijn routinematig werk te vervangen, hetgeen kan zorgen voor een stijging van de werkloosheid.⁶ Aan de andere kant zal digitalisering de aard van het werk veranderen en daarom zal er vraag zijn naar andere soorten vaardigheden (skills).⁷ Het is van belang dat mbo-instellingen met het opleidingsaanbod inspelen op deze veranderende arbeidsvraag. De specifieke invulling van deze innovaties zal uiteindelijk verschillen per sector en per beroepsgroep waarvoor mbo-instellingen opleiden.

Demografische ontwikkeling

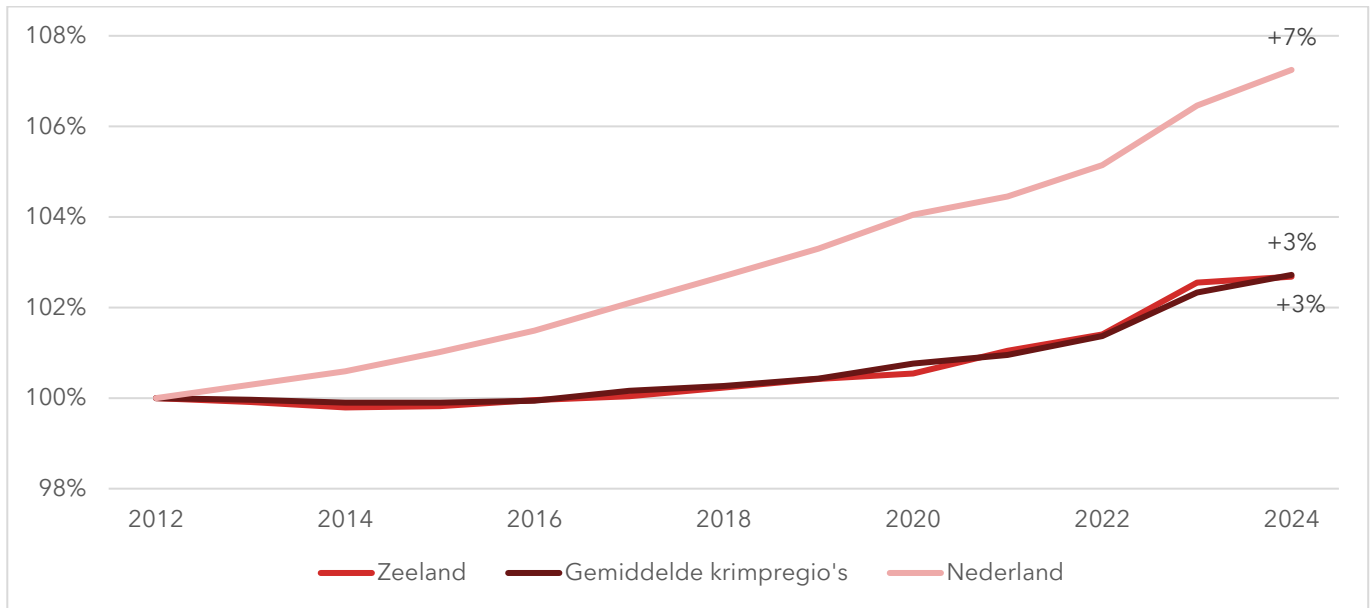
Demografische krimp & migratiestromen

- De bevolkingsgroei in Zeeland ligt in de periode 2012-2024 4 procentpunt lager dan in Nederland (Figuur 8). De bevolkingsgroei in Zeeland is echter wel vergelijkbaar met het gemiddelde van alle elf krimpregio's (beide 3 procentpunt).
- De natuurlijke aanwas laat een bevolkingsdaling zien. De natuurlijke aanwas (verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt) is in Zeeland negatief (Figuur 9).
- De bevolkingsgroei die er is wordt dus veroorzaakt door een positief migratiesaldo. Het migratiesaldo (som van het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo) is namelijk positief en groter dan de krimp in natuurlijke aanwas, zie Figuur 9.

⁶ Zie Frey, C. B. (2019). The technology trap: Capital, labor, and power in the age of automation. In *The technology trap*. Princeton University Press.

⁷ Zie Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2018). Artificial intelligence, automation, and work. In *The economics of artificial intelligence: An agenda* (pp. 197-236). University of Chicago Press.

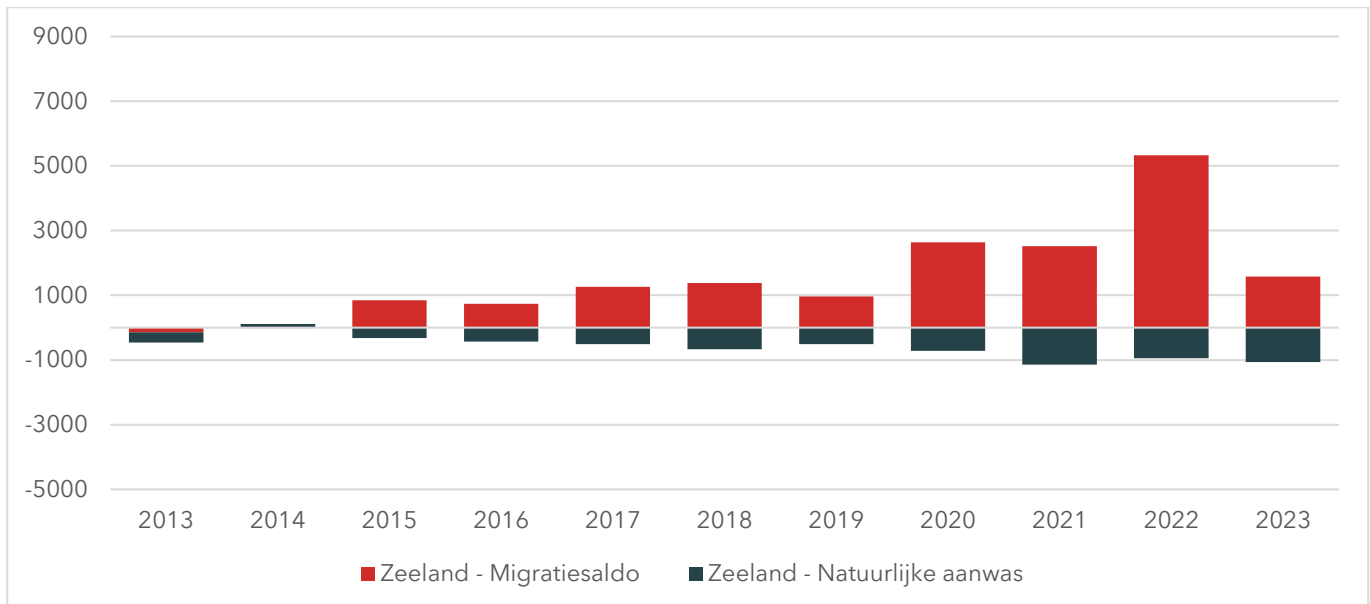
Figuur 8 De bevolkingsgroei in Zeeland is vergelijkbaar met de gemiddelde bevolkingsgroei in de krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de demografische ontwikkeling voor de arbeidsmarktregio Zeeland, Nederland en het gemiddelde van alle elf krimpregio's. Het jaar 2010 is het basisjaar voor alle drie de groepen en is gelijk aan honderd. Indien er sprake is van bevolkingsgroei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Figuur 9 De groei van de arbeidsmarktregio Zeeland komt door migratiestromen

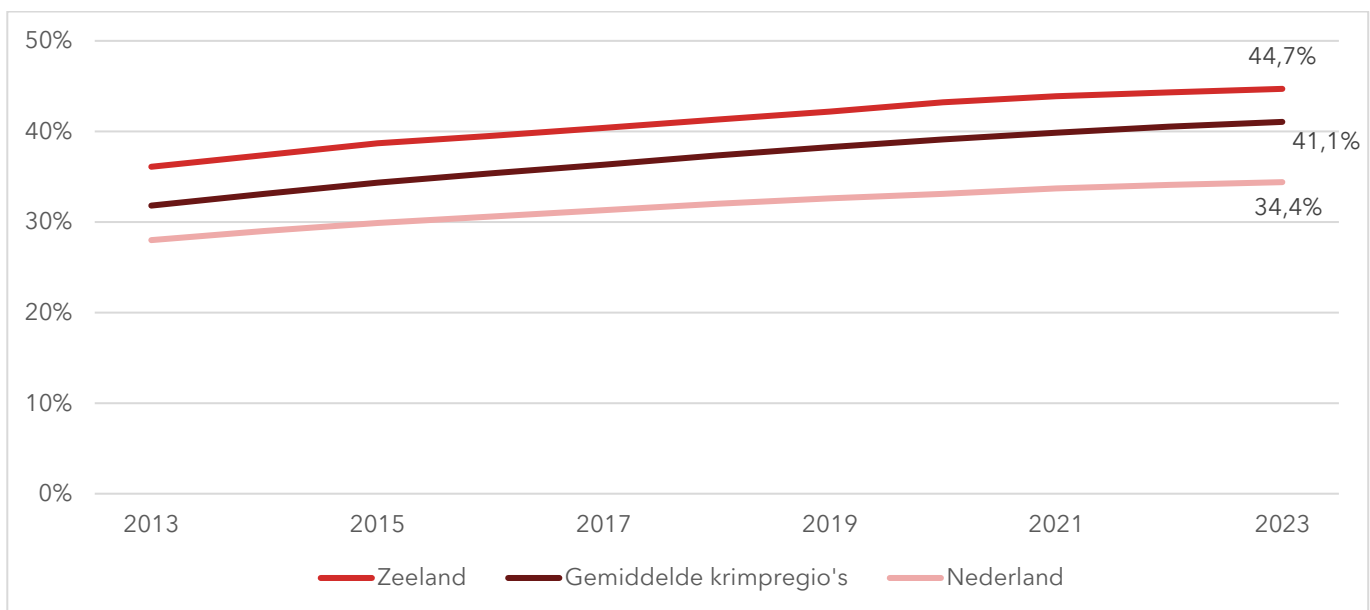
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de natuurlijke aanwas en migratiestromen voor de arbeidsmarktregio Zeeland. Migratiestromen zijn de som van het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo. De natuurlijke aanwas is gedefinieerd als het verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt.

Vergrijping en ontgroening

- De grijze druk in Zeeland is hoger dan de gemiddelde grijze druk in de krimpregio's en hoger dan de gemiddelde grijze druk in Nederland (Figuur 10). De grijze druk is de verhouding tussen het aantal personen van vijftig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijftig jaar. Hoe hoger de grijze druk, hoe meer er sprake is van vergrijping.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers.⁸
- De groene druk in Zeeland is hoger dan de gemiddelde groene druk in de krimpregio's en de gemiddelde groene druk in Nederland (Figuur 11). De groene druk is de verhouding tussen het aantal personen van twintig jaar of jonger en het aantal personen van twintig tot vijftig jaar. Deze score is te verklaren aan de hand van het noemer effect (Figuur 12): het aantal mensen tussen de twintig en vijftig jaar ligt relatief laag, terwijl het aantal mensen jonger dan twintig jaar vergelijkbaar is met de rest van Nederland. Als gevolg hiervan ligt de groene druk in Zeeland hoger dan in Nederland.
- Deze bevolkingsopbouw zorgt in de komende jaren waarschijnlijk voor een afname van het aantal mbo-studenten.⁹

Figuur 10 De grijze druk in Zeeland is hoger dan de gemiddelde grijze druk van alle krimpregio's

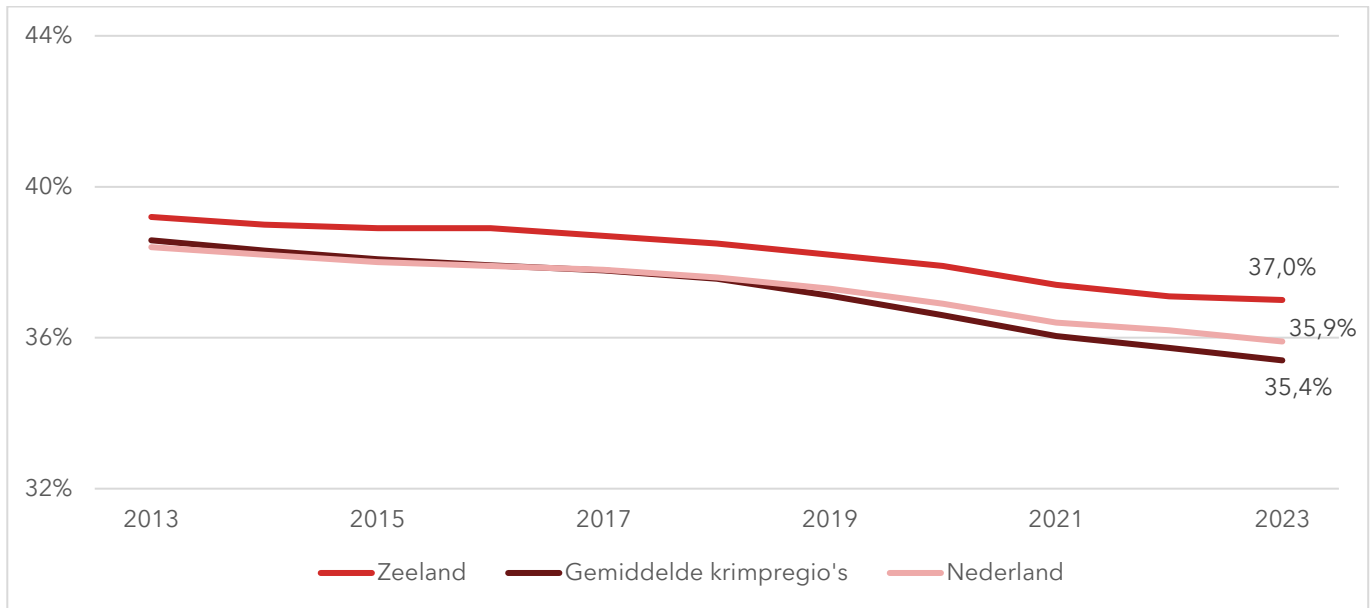
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de grijze druk voor de arbeidsmarktregio Zeeland, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De grijze druk is gedefinieerd als de verhouding tussen het aantal personen van vijftig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijftig jaar. Een hogere grijze druk impliceert dat er meer mensen boven de vijftig jaar zijn dan mensen tussen de twintig en vijftig jaar.

⁸ Zie [Regio in beeld Zeeland](#)

⁹ Zie [Regio in beeld Zeeland](#)

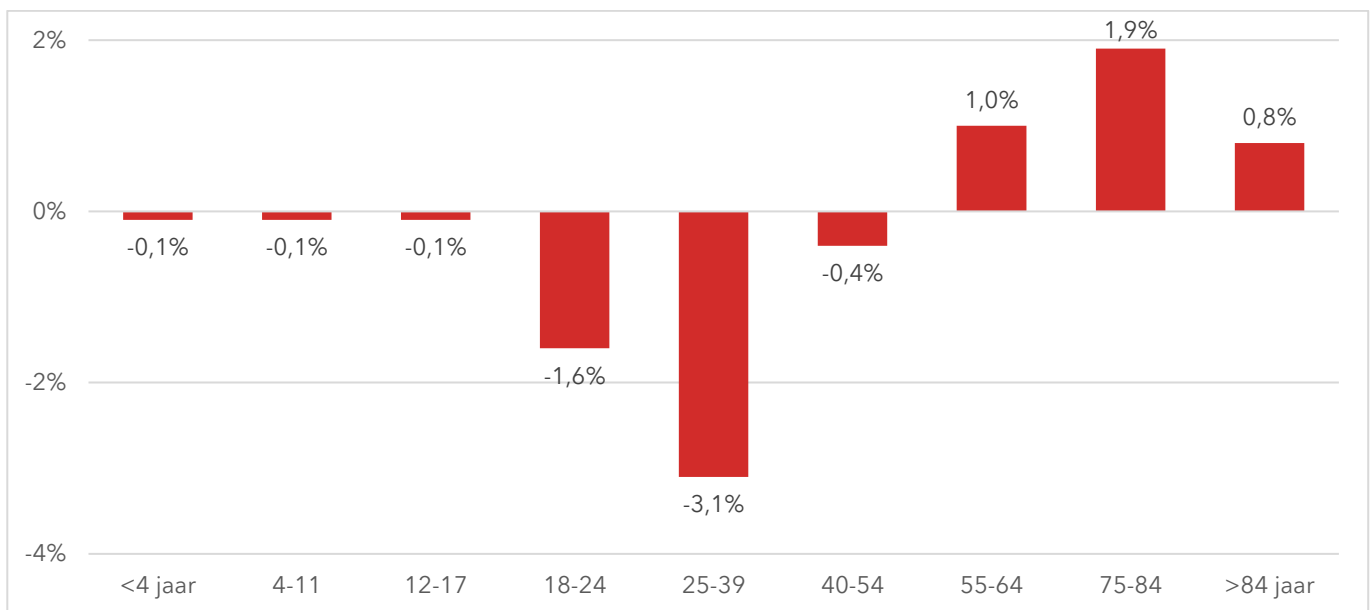
Figuur 11 De groene druk in Zeeland is groter dan het gemiddelde in andere krimpregio's en de rest van Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de groene druk voor de arbeidsmarktregio Zeeland, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De groene druk is gedefinieerd als het aantal mensen jonger dan twintig jaar gedeeld door het aantal personen tussen de twintig en vijftien jaar. Een hogere groene druk impliceert dat er meer mensen onder de twintig jaar zijn dan mensen tussen de twintig en vijftien jaar.

Figuur 12 Het aandeel 25-39-jarigen in de arbeidsmarktregio Zeeland ligt fors lager dan gemiddeld in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

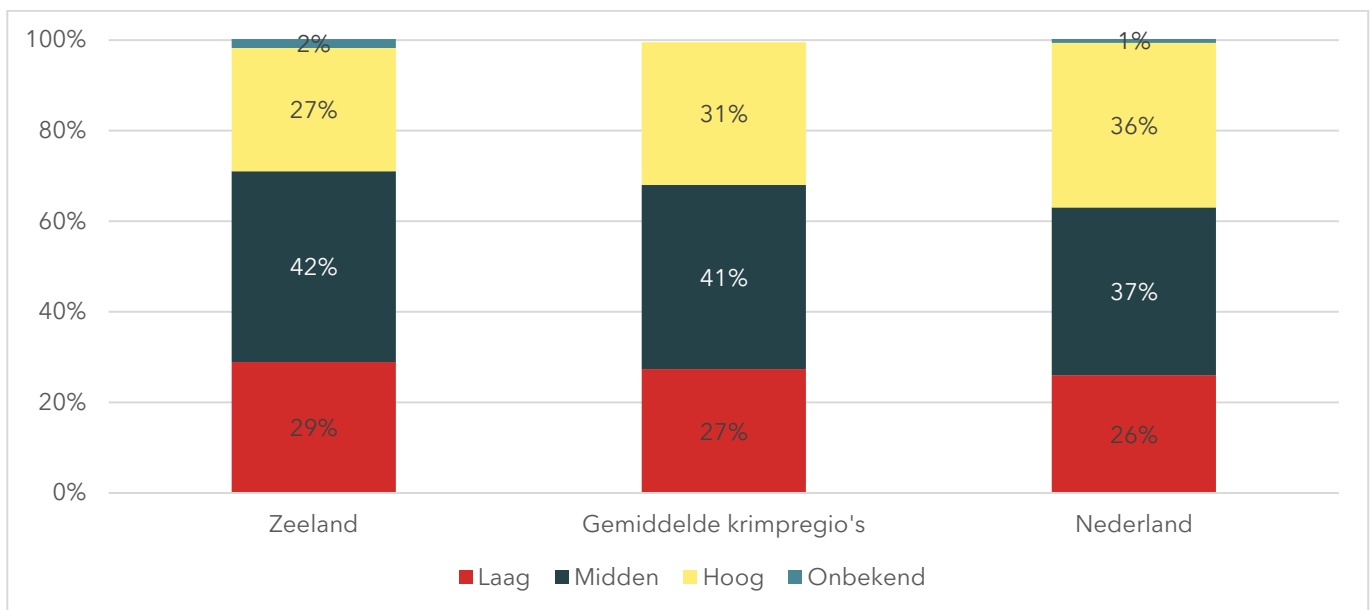
Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in bevolkingsopbouw naar leeftijd tussen arbeidsmarktregio Zeeland en de rest van Nederland voor het jaar 2024. Een percentage kleiner (groter) dan nul duidt op een lagere (hogere) aanwezigheid van die leeftijdsgroep in de arbeidsmarktregio Zeeland.

Sociaaleconomische kenmerken

Opleidingsniveau & inkomensverdeling

- In Zeeland zijn er relatief meer laag- en middelbaar opgeleiden in vergelijking met andere krimpregio's en Nederland (Figuur 13). Het aantal hoogopgeleiden ligt juist relatief laag in Zeeland (5 procentpunt minder dan gemiddeld in Nederland).
- Het beperkte aantal hoogopgeleiden en een hoge grijze druk¹⁰ vertalen zich door in de inkomensverdeling. Zo ligt het gemiddelde inkomen (gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling) ruwweg 1.000 euro lager in Zeeland dan het gemiddelde inkomen in Nederland (Figuur 14). Een uitsplitsing naar inkomensdecielen laat eenzelfde beeld zien: vergeleken met het landelijke gemiddelde zitten er minder mensen in de hogere inkomensdecielen (Figuur 15). Wel ligt het gemiddelde inkomen in Zeeland ruim 600 euro hoger dan het gemiddelde inkomen in alle krimpregio's.

Figuur 13 De bevolking van Zeeland heeft een groter aandeel laag- en gemiddeld opgeleiden

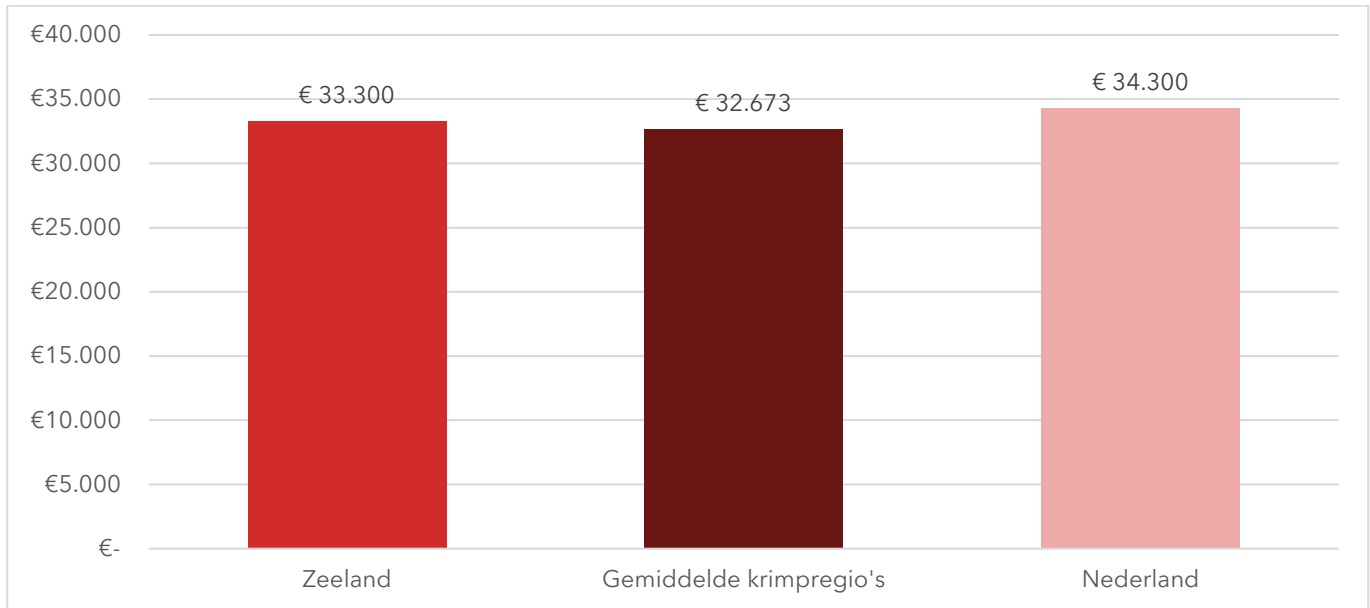

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het opleidingsniveau van de beroepsbevolking voor de arbeidsmarktregio Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en het gemiddelde van Nederland in het jaar 2023. Mensen met een laag opleidingsniveau hebben maximaal een mbo-1 diploma. Mensen met een gemiddelde opleiding hebben minimaal een mbo-2 opleiding en maximaal een mbo-4 diploma. Mensen met een hoog opleidingsniveau hebben minimaal een hbo-bachelor diploma. Voor mensen voor wie het hoogste behaalde diploma niet is vastgelegd is het opleidingsniveau onbekend. Dit betreft veelal oudere mensen in de beroepsbevolking.

¹⁰ Doordat pensioengerechtigden doorgaans een lager inkomen hebben dan werkenden, drukt een hoog aandeel ouderen ook het gemiddelde inkomen.

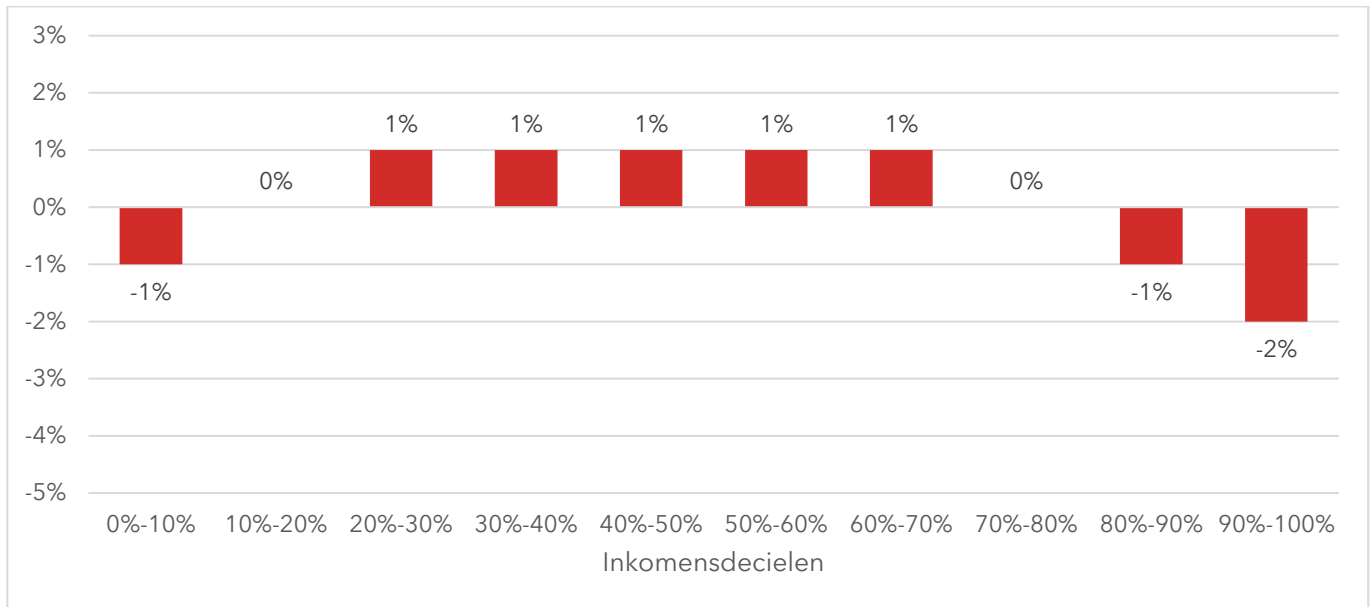
Figuur 14 Het gemiddelde inkomen ligt lager in Zeeland dan in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het gemiddelde gestandaardiseerde inkomen voor Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2021. Het gemiddelde inkomen is gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling (het zogenaamde gestandaardiseerde inkomen).

Figuur 15 Zeeland heeft minder mensen in het hoogste inkomensdeciël in vergelijking met Nederland

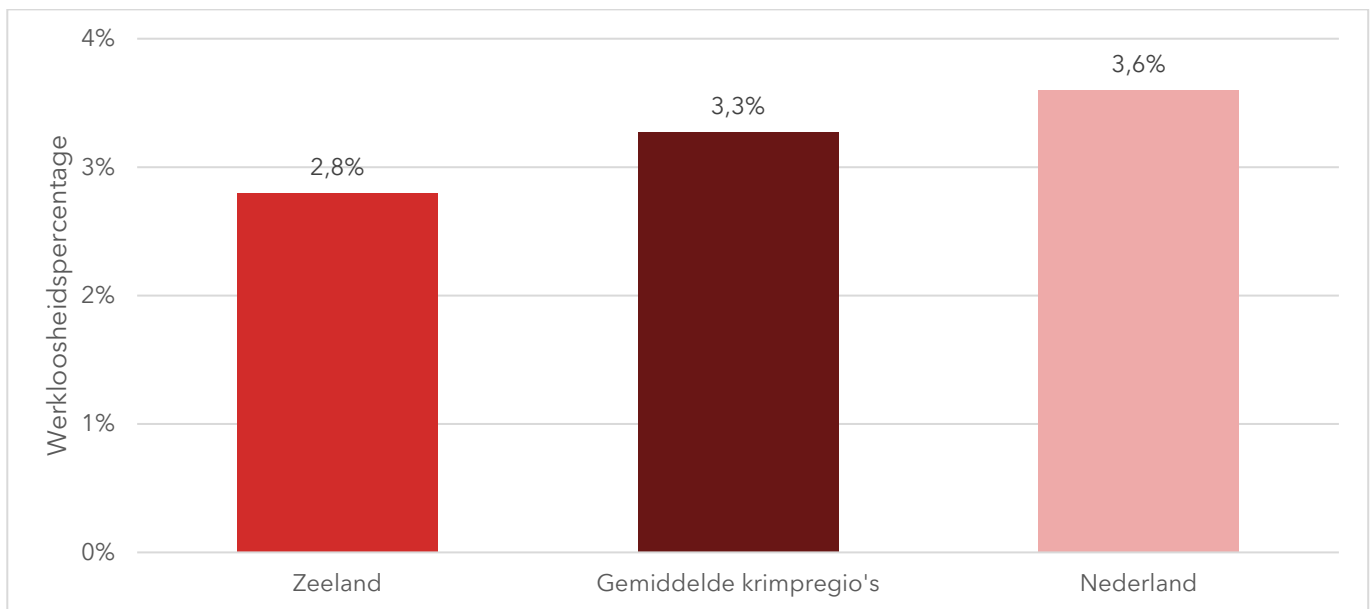
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in de inkomensdecielen in Nederland in vergelijking met Zeeland voor het jaar 2022. Hierbij hebben mensen in een lager inkomensdeciël (0 procent-10 procent een lager inkomen dan werknemers in een hoger inkomensdeciël (90 procent-100 procent). Negatieve (positieve) percentages geven aan dat minder (meer) mensen in een bepaald inkomensdeciël zitten.

Werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en bijstandsgerechtigden

- Het werkloosheidspercentage in Zeeland is 0,5 procentpunt lager dan het gemiddelde van de andere krimpregio's (Figuur 16). Het is 0,8 procent lager dan het werkloosheidspercentage in Nederland.
- Het percentage arbeidsongeschikten is ruim 0,8 procentpunt lager in Zeeland dan het gemiddelde percentage in de krimpregio's (Figuur 17). Het is 0,4 procentpunt lager dan het percentage arbeidsongeschikten in Nederland. Voor bijstandsgerechtigden scoort Zeeland ook lager dan het landelijke gemiddelde en het gemiddelde van de elf krimpregio's (Figuur 18).
- Het geringe aantal inactieven speelt dan waarschijnlijk ook een belangrijke rol in de hoogte van het gemiddelde inkomen. Het inkomen in Zeeland ligt hoger doordat er meer mensen actief zijn op de arbeidsmarkt. Het ligt wel lager dan het landelijke inkomen, vermoedelijk door het geringe aantal hoogopgeleiden (Figuur 13)

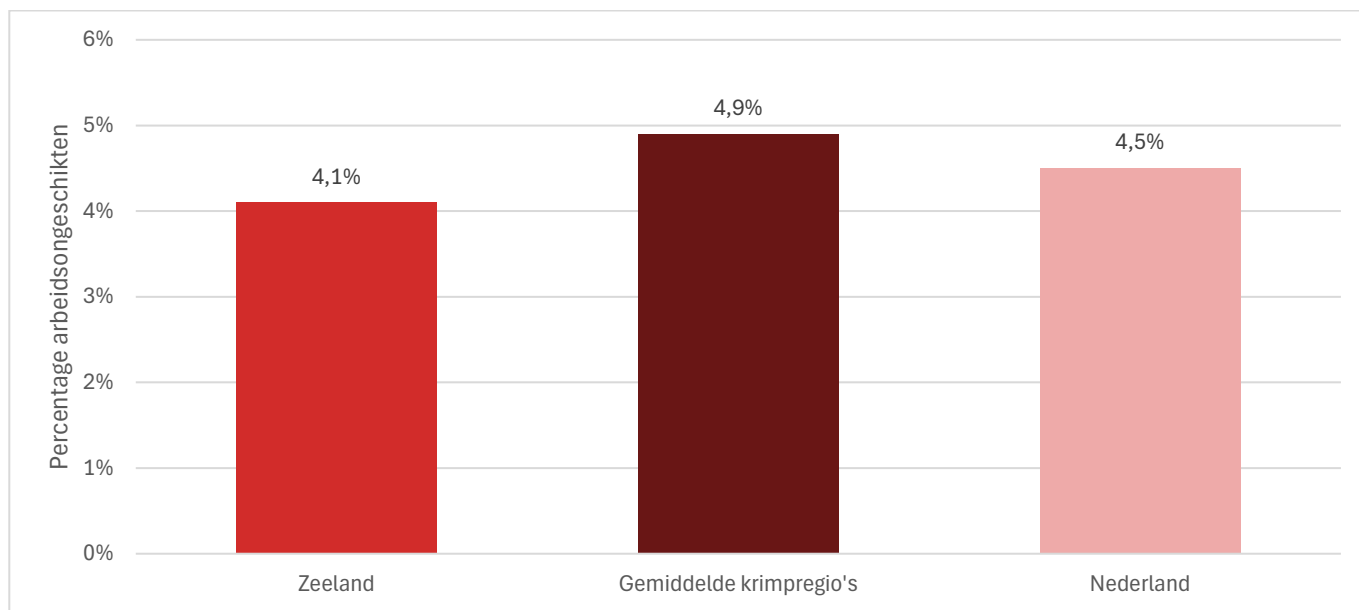
Figuur 16 Het werkloosheidspercentage in Zeeland is lager dan het gemiddelde in de krimpregio's en het landelijke gemiddelde (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het werkloosheidspercentage voor Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

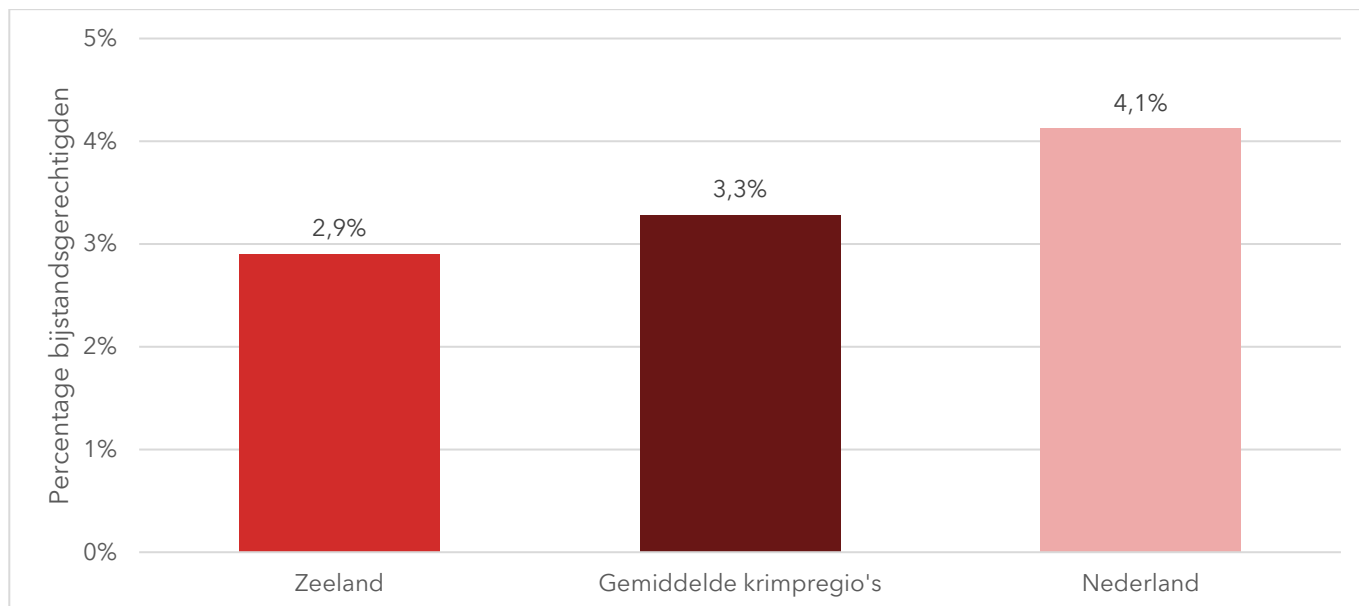
Figuur 17 Het percentage arbeidsongeschikten is lager dan het landelijke gemiddelde en lager dan het gemiddelde in de krimpregio's (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage arbeidsongeschikten voor Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 18 Het percentage bijstandsgerechtigden is lager dan het landelijke gemiddelde en lager dan het gemiddelde in de krimpregio's (2022)

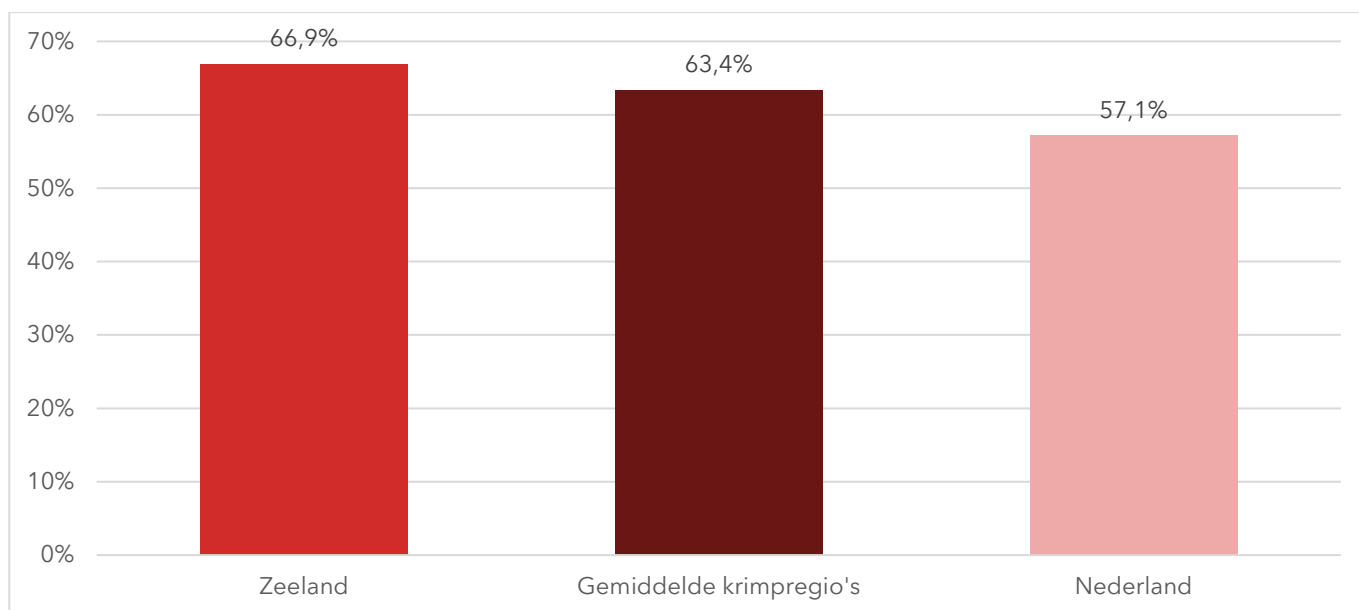
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage bijstandsgerechtigden voor Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Brede welvaarsindicatoren

- Het eigenwoningbezit ligt in Zeeland met 66,9 procent bijna tien procentpunt hoger dan gemiddeld in Nederland (Figuur 19). Het aantal is ook hoger dan het gemiddelde in andere krimpregio's (63,4 procent).
- De levensverwachting in Zeeland is 0,3 jaar hoger dan de gemiddelde levensverwachting in Nederland (Figuur 20). De levensverwachting is tevens 0,5 jaar hoger dan de gemiddelde levensverwachting in andere krimpregio's.

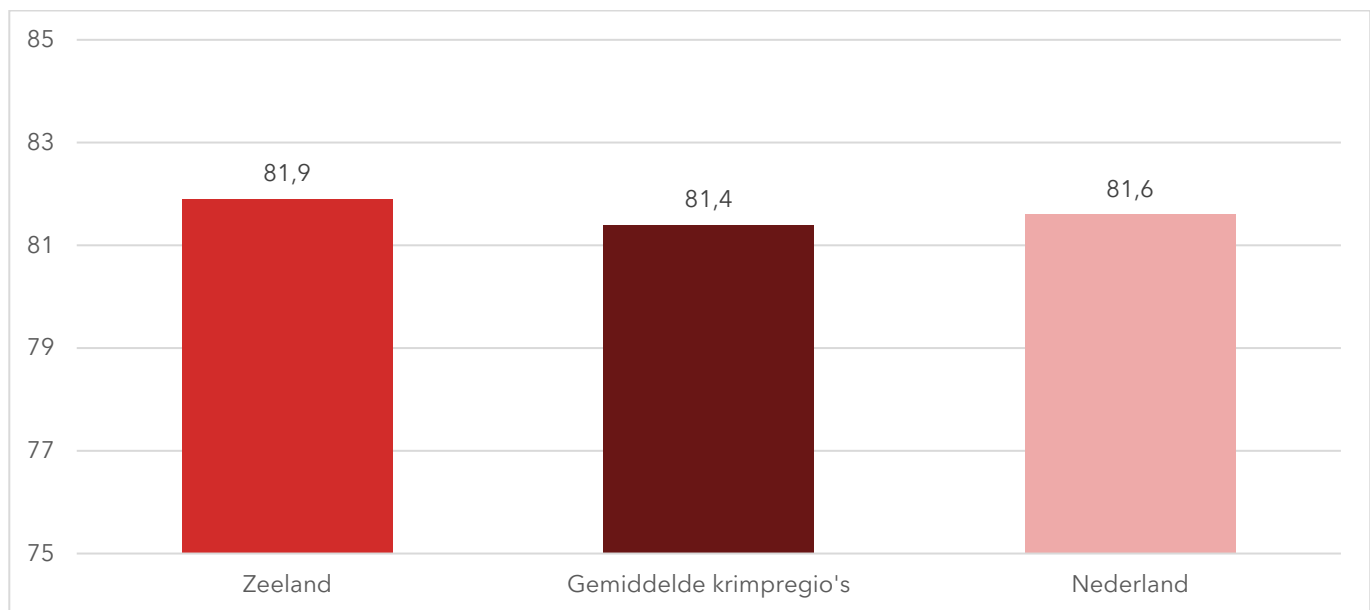
Figuur 19 Het percentage koopwoningen in Zeeland ligt hoger dan het gemiddelde in de krimpregio's en hoger dan in Nederland (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage koopwoningen voor Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2024.

Figuur 20 De levensverwachting in Zeeland is hoger dan de gemiddelde levensverwachting in Nederland en hoger dan de gemiddelde levensverwachting in de krimpregio's (2022)

Bron: RIVM (2022), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

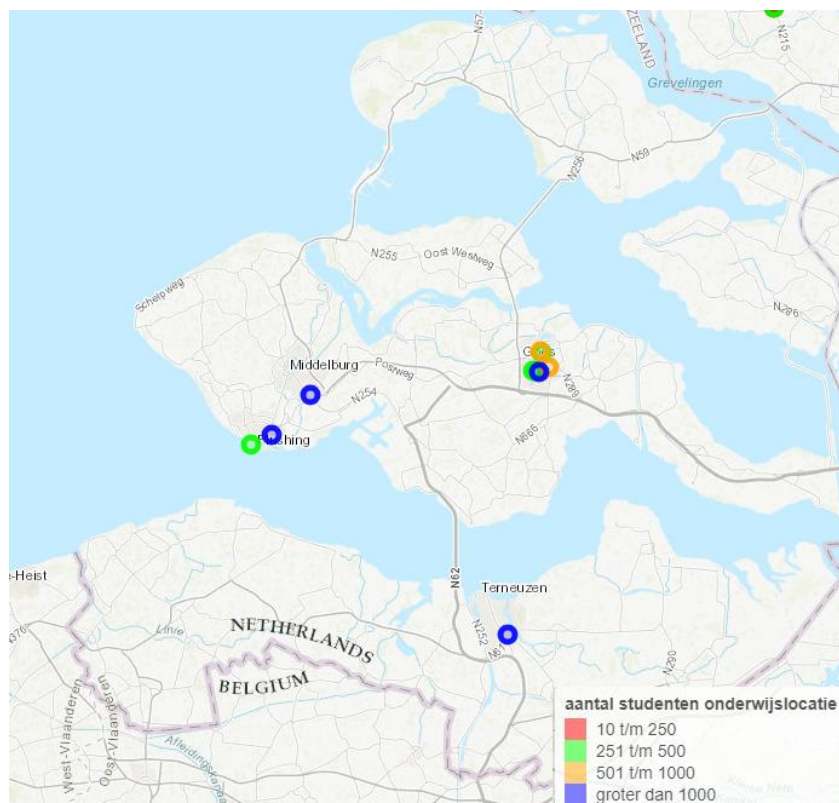
Noot: Bovenstaande grafiek toont de levensverwachting in jaren voor Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Leefbaarheid

Afstanden tot onderwijsinstellingen

- De mbo-instellingen in Zeeland zijn voornamelijk geconcentreerd in grotere steden, zie Figuur 21.
- De bereikbaarheid met het OV - met de trein en voornamelijk bus - is goed, zie Tabel 2.

Figuur 21 Regionale spreiding van mbo-instellingen, naar onderwijspopulatie

Bron: https://informatieproducten.duo.rijkscloud.nl/public/landkaart_onderwijslocaties_mbo/

Tabel 2 Mbo-instellingen zijn goed bereikbaar met het OV

Instelling	Locatie	Afstand Treinstation	Afstand Bushalte
Scalda	Middelburg	±2 km (ca. 25 minuten lopen)	Direct voor de deur
Scalda	Vlissingen	±3 km (ca. 35 minuten lopen)	Direct voor de deur
Scalda	Goes	±1 km (ca. 12 minuten lopen)	Direct voor de deur
Scalda	Terneuzen	Geen treinstations in Zeeuws-Vlaanderen	Direct voor de deur
Hoornbeek College	Goes	±1,5 km (ca. 18 minuten lopen)	Direct voor de deur

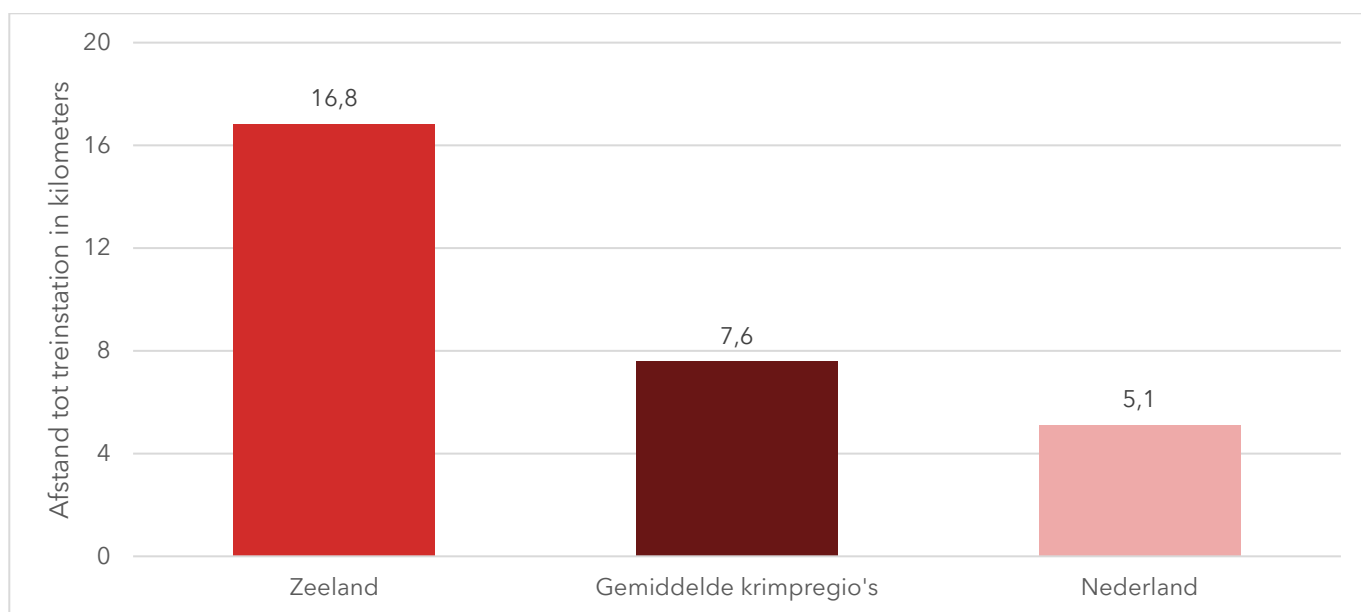
Bron: Google Maps

Afstanden tot voorzieningen

- De afstand tot een treinstation ligt in de arbeidsmarkregio Zeeland ongeveer drie keer hoger dan het landelijk gemiddelde (Figuur 22). Ook in vergelijking met de andere krimpregio's is de afstand tot een treinstation in Zeeland ongeveer twee keer zo hoog.

- De afstand tot een ziekenhuis in Zeeland ligt gemiddeld 0,5 kilometer lager dan in andere krimpregio's (Figuur 23). Wel is de gemiddelde afstand ruim één kilometer groter dan in de rest van Nederland.
- De afstand tot de huisarts ligt in Zeeland gemiddeld ook hoger dan in de rest van Nederland, maar in lijn met het gemiddelde van de 11 krimpregio's (Figuur 24). De verschillen in afstand zijn kleiner dan voor het treinstation en het ziekenhuis.

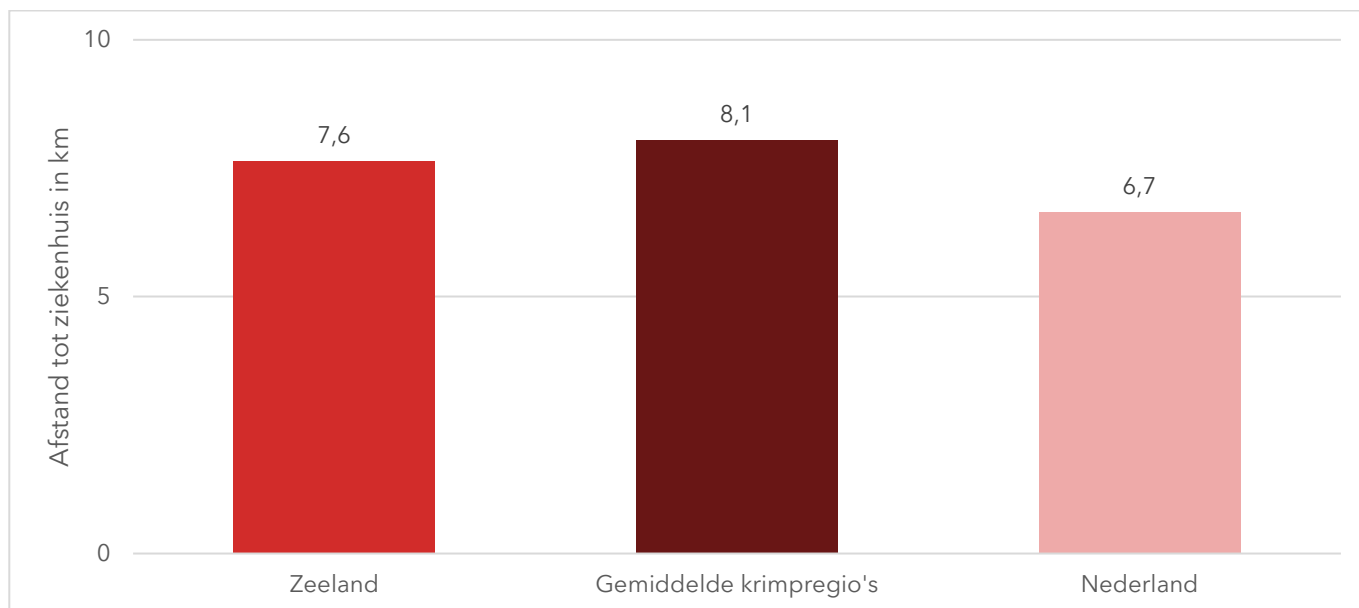
Figuur 22 De afstand tot een treinstation in Zeeland is ruim twee (drie) keer hoger dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's (in Nederland)

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een treinstation voor de arbeidsmarktregio Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

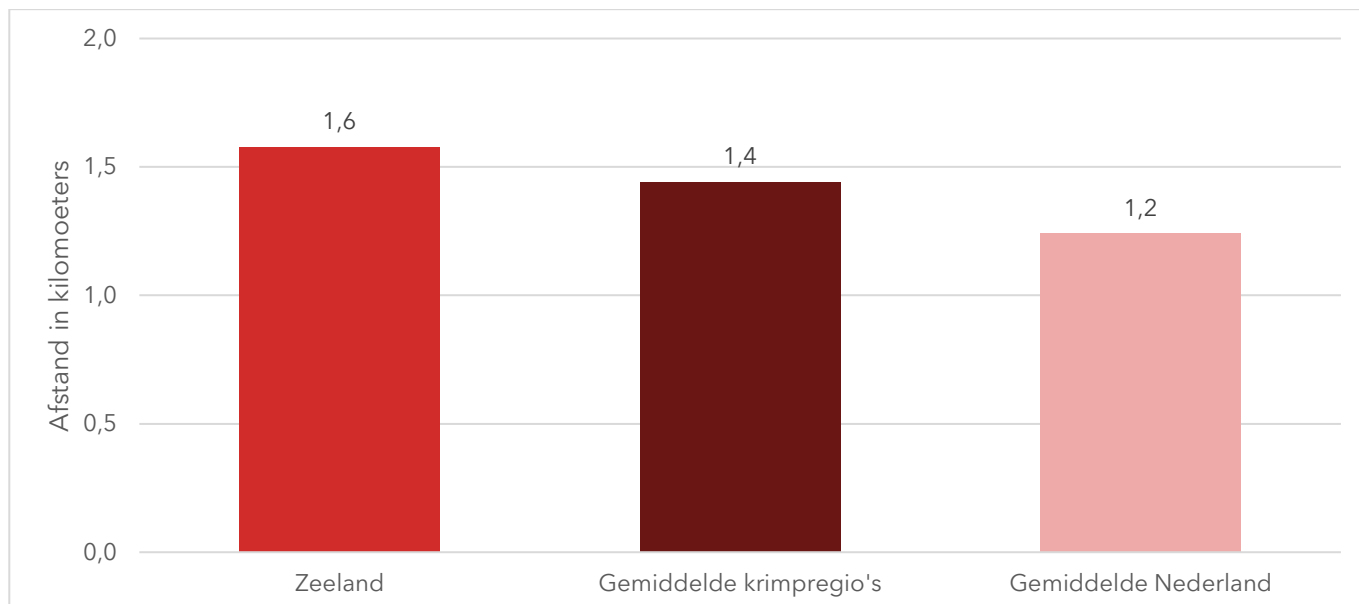
Figuur 23 De afstand tot een ziekenhuis in Zeeland is 0,5 kilometer lager dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's, maar bijna één kilometer hoger dan de gemiddelde afstand in Nederland

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een ziekenhuis voor de arbeidsmarktregio Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 24 De afstand tot een huisartsenpraktijk in Zeeland is hoger dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's en hoger dan de gemiddelde afstand in Nederland

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een huisartsenpraktijk voor de arbeidsmarktregio Zeeland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Interregionale dynamiek

Overlap en interactie aangrenzende regio's

- Zeeland is een belangrijk knooppunt in de scheepvaart. Zo maken de haven van Vlissingen en Terneuzen deel uit van North Sea Port (een fusie met de havenstad Gent in België). ¹¹
- Zeeland heeft een sterke chemiesector met bedrijven zoals Dow Chemical in Terneuzen. Deze bedrijven werken nauw samen met vergelijkbare bedrijven in West-Brabant en Vlaanderen. ¹²

Grensoverschrijdende arbeidsmarkten en pendelbewegingen

- De pendelbewegingen in Zeeland met de rest van Nederland zijn relatief beperkt door geografische belemmeringen.
- Het onlangs tolvrij maken van de Westerscheldetunnel heeft mogelijk op langere termijn wel een positief effect. ¹³

---

¹¹ Zie [Fusiehaven - North Sea Port](#)

¹² Zie [Smart Delta Resources](#)

¹³ Zie [Na ruim twintig jaar is de Westerscheldetunnel tolvrij voor personenverkeer](#)